

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עובדיאל 43 ב"ב.

בשעה 20:00

בית נאמן

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בקו בית נאמן:
079-9270505

נושאי השיעור:

ערב פסח שחל בשבת

(מתוך ספר ה'נסיח' ב למרן רבנו שליט"א)

בדיקת החמץ וביעור

א. ערב פסח שחל בשבת, בודקים את החמץ בברכה ביום חמישי בערב, אור לי"ג בניסן. ואחר סיום הבדיקה יאמר את הביטול כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה וכו' כנדפס בחלק א' (עמוד 10). יש להיזהר להצניע החמץ שנועד לאכילה בפניה מיוחדת, שלא יתפזר אנה ואנה.

ב. יש אומרים שהבכורות מתענים בשנה זו ביום חמישי י"ב בניסן, ויש אומרים שאינם מתענים כלל. וטוב שישתתפו בסיום מסכת ביום חמישי, ועל ידי כך יהיו פטורים מתענית לכל הדעות. ונשים הנוהגות להתענות תענית בכורות, בשנה זו פטורות לגמרי מתענית, ואין צורך אף שישתתפו בסעודת סיום מסכת.

ג. ישאיר מעט מן החמץ לסעודת ליל שבת ויום שבת בבוקר. וטוב לקחת פיתות שאינן מתפוררות כל כך. וכן עדיף להשתמש בכלים חד פעמיים. וא"צ להקפיד ב"ב לחמים (כמו בכל שבת) לסעודה ראשונה ולסעודה שניה של שבת, ודי בשתי פיתות לצורך לחם משנה בלבד.

ד. החמץ שאין בדעתו לאכלו בשבת, יבערנו ביום ששי בבוקר, כמו בערב פסח של כל שאר השנים, כדי שלא יבואו לטעות בשנה הבאה לבער החמץ אחר חצות היום. וביטול החמץ (כל חמירא) יעשונו ביום השבת בבוקר אחר האכילה. ואם אינו אוכל בשבת חמץ כלל רק מצה מטוגנת ומבושלת (וכדלהלן), נראה שייכול לבטל החמץ ביום ששי מיד אחר שריפתו, וכך עדיף, כדי שלא ישכח לבטל בשבת.

הכנות לשבת ולחג

ה. לא יכין לשבת זו תבשילי חמץ הנדבקים בכלים כגון חמין וכיוצא, כדי שלא יצטרכו להדיחן בשבת אחר האכילה, שהרי הדחה זו אינה לצורך השבת, ואסור להדיח כלים שלא לצורך השבת.
ו. יש לבדוק את עלי החסא מערב שבת.

סעודות השבת וביעור החמץ

ז. ביום השבת ישכימו קום להתפלל שחרית עם הנץ החמה. ולא יאריכו בפיוטים ובניגונים, וכן ישתדלו לא להעלות עולים נוספים לספר תורה, אלא שבעה עולים לחובת היום בלבד, כדי להספיק לסיים סעודת שחרית לפני זמן איסור החמץ, דהיינו קודם שליש היום. וההפסדה של שבת הגדול ברוב הקהלות היא: "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים" (מלאכי ג' ד'), שמסיימת בפסוק: "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא". והוא על פי מאמר חז"ל (ראש השנה דף י"א ע"א): "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל". זולת במקום שהמנהג ברור להפסיד בהפסדת השבוע, שאז לא ישנו ממנהגם.

ח. יזהר מאד בסעודתו שלא יתפזרו פירורי חמץ. ומיד אחר הסעודה יבדוק שלא ישאר חמץ בדפנות הכלים, ואם נשאר בהם - יקנחם באצבעו, או ידיחם במעט מים להעביר החמץ. ויצניע הכלים במקום מיוחד, שלא יטעה להשתמש בהם בפסח.

ט. את המפה ינער לתוך האמבטיה. וכן אם נשאר לו לחם יחתכוהו לחתיכות קטנות ויניחם באמבטיה ויזרים עליהם מים עד שייבלע כל החמץ. ומותר לנקות את הבית במטאטא כדי שלא ישאר שום פירור חמץ.

י. ינער את בגדיו וירחץ את ידיו ופיו היטב. ומותר לחצוץ את שיניו בקיסם, אך אם רגיל לצאת דם מחניכיו אסור. וישטוף את פיו היטב במים או במיפה, אך לא במשחת שיניים (אף להמקילין בזה בשאר שבתות), היות שיצטרך אחר כך לשטוף את המברשת והוי כמכין משבת לחול.

יא. שינים תותבות, ינקם היטב. וטוב שיערה עליהם רותחים מכלי ראשון, אם לא יתקלקלו.

יב. לאחר הסעודה קודם זמן איסור חמץ יבטל החמץ ויאמר כל חמירא דאיכא ברשותי דחזיתיה ודלא חזיתיה וכו' כנדפס בחלק א' (עמוד עא). וכדי שלא ישכח, טוב לקשור את ידו במטפחת מתחת הסעודה, עד שיעשה ביטול.

יג. אסור לאכול מצה בערב פסח, כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב. אבל מצה עשירה, דהיינו שנילושה במי פירות בלבד, וכן מצה מבושלת או מטוגנת בשמן, כיון שאין יוצאים בהם ידי חובת מצת מצוה, מותר לאכלם בערב פסח. וכבר ביארנו זה למעלה, אלא שעלפי זה כתבו האחרונים עצה טובה בענין סעודות השבת בערב פסח שחל בשבת, כדלהלן.

יד. כדי שלא יצטרך להשאיר חמץ בביתו בשבת ועלול לבוא לידי מכשול חלילה, טוב לנהוג לבער כל החמץ לגמרי בערב שבת, ותכף יעשה הביטול כל חמירא דאיכא ברשותי דחזיתיה ודלא חזיתיה וכו' כנדפס בחלק א' (עמוד עא). ולצורך סעודות השבת ישתמש בכלים הכשרים לפסח בלבד. ויטגן מצות שלמות (עדיף בצפוי ביצים), או שיבשלם בתוך מרק של בשר או עוף, ויוכל לברך עליהן המוציא וברכת המזון אם אוכל בסעודתו שתיים וחצי מצות מכונה או יותר. לסעודת ליל שבת אפשר להקל לאכול מצות רגילות ואף על פי שאינן מטוגנות או מבושלות.

טו. אופן הבישול - כדי שלא יתפוררו המצות, לא יכניס את המצה לתוך הסיר כשהוא על האש, אלא לאחר שיוורידנו ויונו מפעפועו, בעוד התבשיל חם שהיד סולדת בו (קרוב ל-50 מעלות צלסיוס), יתן בתוכו בזו אחר זו מצות כדי צרכו, באופן שתספוג המצה טעם התבשיל היטב. וימתין עד שיצטנן התבשיל ויציאן בשלמותן. ויש עצה פשוטה יותר, להוריד הסיר מהאש קודם נטילת ידים, ולבצוע על המצות בעודן שלמות ובולתי מבושלות, וכשיפרוס אותן יטביל את המצה בסיר עד שתספוג

"אלו ואלו דברי אלוקים חיים"

קמחא דפסחא
במוסדות
חכמת רחמים
חי"ט 9105

קמחא דפסחא
תמכין
דאורייתא
פרטים נרחבים בעמוד ומחירי 085-676356

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	18:30	20:24
ת-א:	18:48	20:21
ח'פה:	18:37	20:21
ב'ש:	18:47	20:20

טעם המרק, ויאכל קמעא קמעא.

סעודה שלישית

טז. יש להקדים סעודה שלישית לפני סוף שעה תשיעית מהיום (בערך בשעה 2.30 אחה"צ לפי שעון חורף). ויעשנה במצה מטוגנת או מבושלת. ואפילו אוכל מצת מכונה אחת בלבד מברך המוציא וברכת המזון, כי לחמו הוא, ונחשב לקביעות סעודה אליבא דכולי עלמא (וכמו במוצאי פסח שחל בשבת). רק שיאכל קצת יותר מכביצה דהיינו מצה אחת של מכונה. ומכל מקום אין לברך על המצה "המוציא", אלא באופן שבשעת הטיגון היתה בכל חתיכה כזית, דהיינו כרבע מצת מכונה, אבל אם בשעת הטיגון לא היו בחתיכות המצה כזית, יש לברך עליה "בורא מיני מזונות". ואם עושה סעודה שלישית במצה עשירה, אם אוכל נפח של ארבע ביצים (216 סמ"ק שהם בערך 100 גרם) מברך המוציא וברכת המזון. ואם אוכל פחות מכן, יברך בורא מיני מזונות ועל המחיה. ואם התאחר מלעשותה אחרי השעה הנזכרת לעיל, יכול עדיין לקיימה ובלבד שיאכל פחות מכביצה, דהיינו כחצי מצת מכונה, דבתר נפח אזלינן ולא בתר משקל, כמבואר לעיל. ומי שאין לו מצה מבושלת, יעשה סעודה שלישית בבשר או דגים או בפירות משבעת המינים.

הכנות לליל הסדר

יז. אסור לטלטל בשבת את המצות השמורות המיוחדות עבור ליל הסדר, שנחשבות מוקצה מחמת חסרון כים. ואם נתן עליה חזרת, מטלטל אותה אגב החזרת. אבל לטלטל מצה רגילה מותר, אף על פי שאסורה באכילה בערב פסח, שמכל מקום הרי היתה מותרת בלילה, וראויה גם לקטנים בערב פסח. **יח.** אין לסדר את השלחן והכלים בשבת לצורך ליל הסדר, שאין שבת מכין ליום טוב.

יט. כעשרים דקות אחר שקיעת החמה במוצ"ש (שהוא זמן צאה"כ לשיטת הגאונים), אפשר להתחיל לערוך את השלחן ולסדר את הבית, וקודם לכן תאמרונה הנשים: "ברוך המבדיל בין קדש לקדש" בלי שם ומלכות. (ומן הדין יכולות גם לחמם האוכל וכיוצא, רק שנהגו להחמיר במידי דאורייתא כר"ת). סידור הקערה והמצות וכו' יש לעשות אחרי שחוזרים הגברים מבית הכנסת. ואם יש צורך גדול להכין השלחן וכליו קודם צאת הכוכבים, כגון שהמקום רחב ידים ובני הבית מרובים, יכולים להקל בבין השמשות דמוצאי שבת. **כ.** במוצאי שבת שהוא ליל יום טוב אומרים "ותודיענו" בתפלה. ואם שכח

ונזכר אחר כך באמצע הברכה, חוזר ואומר "ותודיענו", ואם חתם "ברוך אתה ה'" (אפילו נזכר לפני "מקדש ישראל והזמנים"), אינו חוזר, כיון שיכול להבדיל אחר כך על הכוס.

כא. צריך לברך לפני הדלקת הנרות: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של יום טוב". ולכתחלה אין לנשים לברך "שהחיינו" בעת ההדלקה. ואם קדמו הנשים וביטלו "שהחיינו" על הדלקת הנרות, לא יחזרו לברך בעצמן "שהחיינו" על כוס הקידוש, ומכל מקום רשאות לענות "אמן" אחר ברכת שהחיינו ששומעות בקידוש בליל פסח מפי בעליהן (הואיל וברכת "שהחיינו" בליל פסח באה גם על מצות מצה ומרור וסיפור יציאת מצרים). אולם נכון להודיע לנשים כי מוטב שלא לברך "שהחיינו" בעת הדלקת הנרות של יום טוב וכו'.

כב. אף כשחל ערב פסח בשבת, שאין קרבן חגיגה דוחה שבת, נכון לעשות בליל הסדר שני תבשילים. והזרוע מותר לצלותו בליל יום טוב של פסח אף במקומות אלו שנהגו שלא לאכול צלי בלילי פסחים, הואיל ומותר לאכול למחרת היום.

כג. סדר הברכות בקידוש של ליל הסדר הוא יקנה"ז: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן. כלומר: בורא פרי הגפן, מקדש ישראל והזמנים, בורא מאורי האש, המבדיל בין קדש לקדש, ושהחיינו. ואם חתם המבדיל בין קדש לחול צריך לחזור ולברך "המבדיל בין קדש לקדש", אך את ברכת הקידוש אין צריך לחזור. **כד.** אם שכח להבדיל, אם נזכר קודם הכרפס יבדיל מיד על כוס אחר, כדי שיוכל לאכול, שאסור לטעום קודם הבדלה. ואם נזכר אחר הכרפס (קודם שהתחיל בהגדה), יבדיל מיד. אבל אם התחיל בהגדה אין לו להפסיק ולהבדיל, אלא יבדיל על כוס שני אחר ברכת "אשר גאלנו". ומיהו ברכת "בורא מאורי האש" יברך גדול הבית באמצע ההגדה, ויכוונו השומעים לצאת ידי חובה, כדי שלא יהנו מן האור קודם שיברכו עליו. ואם לא עשו כן, יברכו ברכת מאורי האש בסוף ברכת "אשר גאלנו" ואחר כך ברכת ההבדלה. ואם נזכר באמצע הסעודה יבדיל מיד. ואם נזכר כשסיים כל סעודתו או בסיים ברכת המזון, יברך ברכת המזון והבדלה על כוס שליש. ואם נזכר באמצע ההלל, יאמר ההבדלה וההלל על כוס אחד (כוס רביעי). ואם נזכר אחר כוס רביעי, יחזור וימזוג כוס אחר ויבדיל עליו (ויברך "בורא מאורי האש"), שכל הלילה של מוצאי שבת זמנו הוא, ויברך "בורא פרי הגפן", שהרי הסיח דעתו מלשנות אחר כוס רביעי.

דברי מזה"ר הגאון הגדול רבי צמח מאזוז שליט"א

יום ויום... באמת עומדים עלינו לכלותינו. הם לא יכולים להיות רגועים. כל הזמן חושבים מה לעשות לנו, אבל הקב"ה מצילנו מידם. אני עוד זוכר שבמלחמת יום הכיפורים, ניגש אלי בחור אחד מהישיבה ואמר לי: תראה, אומרים שהאמריקאים לא אתנו. מה יהיה אתנו? אמרתי לו: מי היה אתנו כל הזמן? הקב"ה! גם עכשיו, כשהאמריקאים לא אתנו, הקב"ה אתנו. וגם עכשיו שהאמריקאים אתנו, טראמפ, עם עם ישראל, אבל אנחנו סומכים על הקב"ה. הרבה פעמים, אדם רואה דברים ומתפלא, למה נעשה ככה? איך ככה? כאשר טראמפ לא הצליח בסיבוב השני, הרבה מאתנו שאלו: למה הקב"ה עשה לנו ככה? עד שזכינו שיש לנו "אחות בבית המלך" (עיין מגילה דף ט"ו ע"ב). למה הקב"ה לא נתן לטראמפ לעלות שוב? אבל "לא לקים פתרוני" (בראשית מ"ח), הקב"ה רצה להכניס אותו בתקופה הזאת. כי בארבע שנים האלה שעברו, לא היה כל כך נורא כאשר היה בידן, אבל עכשיו שצריכים את טראמפ, הקב"ה שמר אותו לזמן הזה! הכל מחושב אצל הקב"ה! "ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה" (שם נ"ב). אנחנו צריכים להתחזק באמונה, יש לנו אבינו שבשמים, והוא דואג לנו יותר ממה שאנחנו דואגים לעצמנו! ובעזרת ה' בקרוב בקרוב נזכה לגאולה השלמה, ונשמע קולו של משיח, ומרנן ורבנן בראש יבואו לקבל פני המשיח ואנחנו אחריהם. ונזכה כולנו לגאולה השלמה, בעגלא ובזמן קרוב, ואמרו אמן.

א. מורי ורבותי, שבוע טוב ומבורך, ברשות מרן ראש הישיבה אחי הגדול ה' יתברך ישלח ידו וירפאהו, ויחזקהו ואמצהו, ויחזור לתת לנו שיעורים כרגיל, מתוך בריאות ונחת, לאורך ימים ושנות חיים עד ביאת המשיח אמן. ואנחנו מכבדים בברכה את כבוד מורנו ורבנו עטרת ראשנו הגאון החסיד, רבי שלמה עמאר הראשון לציון ורבה הראשי של ירושלים, שמכתת רגליו ממקום למקום להשמייע דברי תורה, ולכן אני אדבר רק שתי מלים. חבל על כל רגע שנפסיד מלשמוע את מרן. הפסוק אומר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מכ"ז, ט"ו). פשט הדברים הוא שכמו שהקב"ה עשה לנו נפלאות ביציאת מצרים, ככה הקב"ה יעשה לנו נפלאות בגאולה הזאת. אבל אומרים המפרשים שיש כאן עוד פירוש נוסף. ביציאת מצרים לא ביום אחד הם יצאו ממצרים, אלא זו הייתה תקופה של שנה, עשר מכות, מכה ועוד מכה ועוד מכה, ואחר כך הגיע היום - "ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם" (שמות י"ב, נ"א). אותו דבר גם כן עכשיו, אנחנו כבר שנה וחצי מזמן שהתחילה המלחמה. באמת מי חשב שנוכל לשרוד? מצאו דפים כתובים אצל חמאס, שכבר החליטו שפלוני יהיה ראש עיריית שדרות, ופלוני יהיה ראש עיריית עיר פלונית, חשבו שהכל כבר נמצא בידיים שלהם, אבל הקב"ה הפר עצתם וקלקל מחשבותם. מיהו אמר לי: צריכים לתקן בהגדה של פסח מה שאנחנו אומרים "בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו", וצריכים להגיד: "בכל יום ויום". אמרתי לו: זה בכל דור ודור ובכל

דרשת מרן הגאון הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א

של חמץ. מכינים לשבת אוכל כשר כמו ביום פסח עצמו, והכל בתוך המטבח. קונים כלים חד-פעמיים, שמים מפה של ניילון על השלחן, ו"אם הבית שמחה" (ע"פ תהלים ק"ג, ט) תביא את האוכל במגשיות חד-פעמיות לשולחן. וקונים פיתות, כי הפיתות כשאוכלים אותן בנחת הם לא מתפוררות. יש להם סגולה... (גם זה הוכן מראש). ואז יאכלו את האוכל שבא לשם עם הלחם הזה, נוטלים ידיים, אוכלים לחם, שרים, אומרים דברי תורה, אוכלים סלט וכל מה שרוצים, גומרים, מברכים ברכת המזון. ושומרים את מה שנשאר מהפיתות, "והנותר ממנו, עד בוקר - לא נאמר אל תותירו, אלא - תותירו" (עיין שמות י"ב, י)... תשאירו לבוקר, ושומרים אותם במקום שמור. ואת הכלים האלה שאכלו בהם משלחים אותם למקומם אחר כבוד עם הניילון שלהם, "על כרעיו ועל קרבו" (שם פס' ט), הכל הולך לשם.

ה. ובבוקר, כמובן כולי עלמא מתפללים בנץ, גם אלה שלא מהדירים בזה בשאר ימים, בשבת הזאת אין דרך אחרת. ואחרי תפילת הנץ באים מיד ועושים קידוש, ועוד פעם אוכלים פיתות. אנחנו מכינים חמין טוב, אבל לא אוכלים אותו בבוקר, אלא בהמשך. אנו אוכלים דגים. וטבעם שהם מאכילים את הלחם... זה ידוע, בפרט אם יש בהם חריף, "אכול ושתה". ומי שרוצה לאכול דבר אחר, יכין מה שרוצה, ויאכל עם הפיתות הנותרות. וכמובן שיניחו עוד פעם מפה חד פעמית, וכלים חד פעמיים, וסכו"ם חד פעמי, וכשגומרים, משתדלים לגמור את כל הפיתות, כי קנינו מראש בהערכה, ואם עם כל זאת נשאר, לאסוף את זה מיד ולזרוק בשירותים, ולתת מים. לפני חמשים ושנים שנה אמרתי את זה בשיעור בבית כנסת רבי מאיר בעל הנס בחיפה. הייתי צעיר לימים, וכולם היו זקנים. היה אחד - קראו לו רבי אליהו אמסלם ע"ה - היה אז זקן מופלג. כשאמרתי את זה, הוא התחיל לבכות, לזרוק לחם בשירותים? רחמנא ליצלן. איך אפשר דבר כזה? היה קשה מבחינת הרגש להסביר לו, עד שהראיתי לו מפורש בספרים והוא קיבל. היה ירא שמים, הבין וקיבל שזה הביעור שלו. הביעור הטוב ביותר הוא לכלותו, "כאשר יבער הגלל" (מלכים א' י"ד, י), אמרו (ב"ק דף ג' ע"א) שזה השן. השן אוכלת הכל, אבל אם נשאר ככה עושים. ואם לא נשאר כלום, את הכלים שמים באשפה ציבורית, אין בזה שום בעיה. ועל פי רוב, גם אין שם חמץ.²

ו. סעודה שלישית, אפשר לעשות אותה עם החמין שהכנו, תפוחי אדמה, בשר וביצים, יאכלו וישבעו. ואם עם כל זאת רוצים משהו של סעודה, אפשר לשתות רביעית של מיץ ענבים. (כי רביעית של יין, יש בזה פקפוק בפוסקים, יש אומרים שזה חוסם (עיין שו"ע סימן תע"א ס"א ובאחרונים שם), אבל מיץ ענבים זה אפשרי). למשל, "אין קידוש אלא במקום סעודה" (פסחים דף ק"א ע"א). ואם אין לו לחם, הוא אוכל מזונות. ואם לא יכול לאכול מזונות, הוא יכול לשתות רביעית יין או רביעית מיץ ענבים (עי' סימן רע"ג ס"ה). זה עולה במקום סעודה, אז גם פה יעלה בשביל לשמוח ולכבד את השבת, אם יש לו חמין מכובד ומפואר וכו'. אבל כל זה אפשר בבית, זה לא במלון וכדו', אי אפשר. זה ברור. על כן, זו הדרך שאני אומר בשביל הבית בסיעתא דשמיא.

ז. בדיקת חמץ כמובן אנחנו מקדימים, במקום אור לארבעה עשר, בודקים באור לשלושה עשר בניסן, ביום חמישי בלילה - ליל ששי. וצריך לעשות אותה כמו כל שנה ולבדוק טוב, גם זמן הביעור ששורפים, יהיה ביום ששי באותו זמן, למרות שיש עוד היתר גמור לאכול כל היום ובלילה וגם מחר, אמרו הפוסקים, לעשות את השריפה באותו זמן (עי' ש"ע סי' תמ"ד ס"ב ובמ"ב שם). רק אני אעיר הערה קטנה בעניין בדיקת החמץ. הרבה אנשים טועים מפני שאדם אוהב להקל על עצמו. בדיקת חמץ פירושה שאור לארבעה עשר בודקים בחורים בסדקים ובכל מקום שרגילים להכניס חמץ. אפילו שכבר ניקו, ואפילו שכבר סידרו. אני אומר שהקירות שלנו בפסח עם הנשים שלנו, הם עומדים בנס, כי מרוב השפשופים כבר אין להם קיום טבעי... בנס הם עומדים, "מ"ם וסמ"ך שבלוחות, עומדים בנס" (מגילה דף ב' סע"ב), אבל הם נקיים באמת. אז לכאורה מה צריך עוד לבדוק? אבל כתוב בהלכה בשלחן

ב. ברשות מורי ורבותי, כבוד מרן ראש הישיבה גדול דורנו, הקב"ה ירפא אותו רפואה שלמה, א-ל נא רפא נא לו, א-ל נא רפא נא לו, ולא יתייתם הדור שלנו ממנו, שיאריך ימים ושנים בטוב ובנעימים, ה' יחזק ויחדש כנשר נעוריו, ויהיה הלימוד הזה לרפואתו. ועכשיו נודע לי שגם הרב חיים יוסף דוד אברג'ל בן גאולה צריך רפואה, הייתה לו תאונה קשה, וה' ירפא אותו רפואה שלמה. וכן לדבורה רוחמה בת מזל רפואה שלמה.

ג. ברשות ידידי ואהובי וחביבי, צדיק וחסיד, הגאון רבי צמח שליט"א, וכל הרבנים ה' עליהם יחי, כל הקהל וכל השומעים, אשר ישנו פה והשומעים בכל מקום, אף על פי שראש הישיבה לא נמצא כאן, אבל כבודו והדרו חופף עלינו, ובצילו אנחנו חוסים. מורי ורבותי השנה הזאת צריכה הכנה יותר, כי פסח במוצאי שבת, ומשתנים הרבה דברים. עכשיו אנחנו לא מופתעים, כי לפני ארבע שנים היה גם כן ככה. אבל אני זוכר בשנת תשל"ד, בשנה של מלחמת כיפור הייתי רב מושב מגדים על יד חיפה, והגיע פסח בערב שבת וזו הייתה הפתעה. עשרים שנה קודם לא היה. זאת אומרת אני הייתי אז בן 23, 24, אז כשהיה פסח כזה הייתי ילד, לא זכרתי את הפסח הזה. ועכשיו לא מבעיא שאני צריך לדעת איך לעשות פסח כזה, אלא אני גם צריך להורות לכל הציבור מה לעשות, וכשהתבוננתי, זה לא היה רק מושב מגדים, אלא כל האזור כולו היה צריך הנחיות. בסוף התברר שגם בחיפה, גם בטירת הכרמל, שהיו מקומות גדולים, צריכים הכוונה. ואז התאמצתי וכתבתי איזה הסדר טוב. ואז עוד לא היו צילומים כמו היום, אלא היינו עושים ב'סטנסיל'. אז עשיתי ושכפלתי ושלחתי. מרן רבנו עובדיה גדול העולם ע"ה אומר (חזון עובדיה פסח א' עמ' רס"ב) להסתדר עם מבושלות או מטוגנות, והדברים ידועים ומפורסמים ונוכחים ואמיתיים. ואכן, עד היום אנחנו משתמשים בזה במלונות או בצבא, במקומות של רבים אי אפשר אחרת. אם נתיר לחם, אי אפשר להגביל את זה. באים אנשים עם "כלים מכלים שונים" (אסתר א' ז'). זה מקפיד וזה לא מקפיד, זה יודע לשמור וזה לא, אי אפשר. מי שמבין קצת בכשרות בפועל, יודע שאי אפשר אחרת, אז אנחנו עושים את העצה של מצות מבושלות או מטוגנות. אבל בבית "להיות כל איש שורר בביתו" (שם פס' כ"ב), אנחנו במרוקו נהגנו, שלא נוגעים במצה מראש חודש. "יכול מראש חודש תלמוד לומר..." (הגדה של פסח). ושמעתי שבתנוס היו נוהגים לא לאכול מצות שלושים יום לפני פסח, הכפילו עלינו את הזמן... בכל אופן, לפי המנהגים האלה אי אפשר לאכול מצות בשבת. וגם השיטה של מצות מבושלות זה לא נקי ממחלוקת. אני לא אאריך בזה, כי אתם כולכם ברוך ה' תלמידי חכמים, הדברים ידועים, גם מרן (בחזון עובדיה) הביא את כל הדברים, הוא לא מעלים. הוא אומר הכל, הכל פתוח וגלוי.

ד. לכן אמרתי דרך פשוטה, הקב"ה הביא כלים חד פעמיים לעולם, לא בשביל שצריכים אותם תמיד, אלא רק בשביל השבת הזאת... פשוט הוא יודע שתבוא שבת כזו ואנשים יהיה להם קשה, עשה כלים כאלה¹. ומה עושים? כמובן שלשבת הבאה בעזרת ה', כבר לפני השבת אין שום כלי של חמץ בבית, הכל שמור במחסנים או במקומות שראויים לזה, באיזה ארון שמור, ואין שום דבר

1. וככה כל מיני דברים שה' ברא. אני אקח לדוגמה מה שה' הכניס בראש של בני אדם, שספרים עתיקים או כתבי יד עתיקים זה דבר שזה כל הון, מוכרים אותם במיליונים. בשביל מה? יש זהב, יש יהלומים, יש בניינים, יש תכשיטים. אבל זה רק דף ישר, כתב אותו פלוני מה יש בו? אבל הקב"ה לא עשה כל זה, אלא בשביל כתבי יד של רש"י והרמב"ם ושאר אגוני עולם. הם נמצאים בוותיקן, אי אפשר להאמין. אני הייתי שם. אי אפשר להאמין כמה הם משקיעים בכל חודש מיליוני דולרים רק על השימור של אותם דפים. כי דף נייר עלול להתכלות, בפרט נייר שהיה לפני אלף שנה או קרוב לזה, זה לא הניירות של היום. יש ניירות שאחרי כמה זמן לא מוצאים בו לא כתב ולא מכתב... ויש ניירות ששומרים. אז הם שומרים את זה, וזה לא יאומן מה שיש להם, כמה משקיעים. אמרו לי חכמי הרבנים שם ברומא: למה ה' נתן כתבי יד שלנו בידי אלה שהם הכי מנוגדים אלינו בכל מכל כל? אמרתי להם: כל מה שעשה הקב"ה (כמו שאמר הרב [צמח] שליט"א) הכול מסודר. אם היו הכתבים בידנו, אנחנו גולים, נעים ונדים, לעולם לא ישבנו תמיד איזה זמן, תמיד ממקום למקום, "פזר גדול" שלא היה כדוגמתו. אם היה נשאר אצלנו, לא היה נשאר שריד ופליט, חלק ילך במים, חלק באש, חלק בעש, חלק לאיבוד, אי אפשר לתאר. היו אנשים רצים רק להציל את נפשם. מי שיש לב על נייר פלוני אפילו יהיה ערכו גדול מאד. מה עשה הקב"ה? הכניס בראש של בני אדם שדבר עתיק זה חשוב, והם עשו על זה כמוצא שלל רב, בנו לזה בניינים ומחסנים, ולא מחסנים פשוטים. אלא מחסנים כאלה כמו מחסנים שהולכים שם מפני הפצאות. בניינים אדירים, ומשקיעים ומביאים את טובי המוחות והחומרים הכי יקרים, ויש אנשים מיוחדים שתפקידם לטפל בזה כל הזמן, וזה בלי הפסקה. מי יכול לעשות כן אלמלא שהקב"ה שם בראשם את הדבר הזה? הרי זה פלאי פלאות, ורק דוגמה הבאתי, גם הכלים החד-פעמי, הקב"ה ישתבח שמו ברא אותם לשבת הזאת.

2. [הערת המערכת: דברי מוה"ר הראשון לציון שליט"א לזרוק החמץ בבית הכסא מקורם במג"א (סי' תמ"ה סק"ב) והמשנ"ב (שם סק"ד). אולם העיר מרן רבנו ראש הישיבה שליט"א (בספרו ה' נסי ח"ב עמ' ל"ו בהערה) שבזמנם לא היו אמבטיות עם ביוב כמו בזה"ז, וודאי דעדיף טפי להשליך באמבטיה, כי בבית הכסא יש רוח רעה, ולמה יגרסו טומאה של רוח רעה לאוכלין בטרם הגיע זמן איסור חמץ? וזכר לזכר מחלוקתם של רבי מאיר ורבי יוסי בפסחים (דף י"ד ע"א) אם אפשר לשרוף תרומה טמאה עם הטהורה בערב פסח, והלכה כרבי יוסי שאין לשרוף תרומה טמאה עם הטהורה כמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות חמץ ומצה ה"ד) שלא לגרום טומאה לטהורה, אף שהולכת לאיבוד. וה"נ בד"ז].

ערך (בסימן תל"ג סעיף י"א) שמי שכיבד את ביתו ביום שלושה עשר בבוקר, שזה אותו יום שבליה שבא אחריו בודקים, והוא נזהר שלא יכנס שם חמץ, חייב לחזור ולבדוק. כלומר מפורש שזו התקנה של חז"ל. **מה שעושים עשרה פתיתים זה מנהג משובח** ויסודותיו בהררי קודש בדברי האר"י (פרי עץ חיים שער כ"א), שיש עשרה כתרין דמסאבותא - עשרה כתרין של הטומאה של סטרא אחרא, ואנחנו שורפים אותם. אבל לא זו המצוה, זה מנהג טוב ומשובח. גם אם אדם לא מצא כלום, הוא קיים את המצוה, והברכה לא לבטלה, **הברכה היא על עצם הבדיקה**. ולמה מברכים "על ביעור חמץ" ולא מברכים "על בדיקת חמץ" כמו שאמרנו חז"ל בודקין? מפני שראו מה התכלית, הבדיקה היא לא התכלית, התכלית היא להגיע לביעור חמץ, אבל היא המצוה. ויבער מה שיש לו, אם לא מצא לא חשוב, "אם לא נתן לא עיכב" (זבחים דף מ"ז ע"א), זה לא מפרע. **אבל אם לא בדק, זה כן מעכב, צריך לבדוק טוב**. באמת כשהיו יותר כוחות, היה לוקח לי זמן לבדוק עד אחת או שתיים בלילה ויותר. היום קשה, אז באים חלק מהילדים והנכדים ועוזרים לי. זה כמו שכתוב בשלחן ערוך (ס' תל"ב ס"ב) שבעל הבית לוקח את הנר, נותן לכל אחד נר של שעוה, (לכתחילה זה יותר טוב), והוא מברך בהתחלה, "ויפקד המלך פקידים" (אסתר ב'; ג'). אתה תעשה את החדר הזה, ואתה את המקום הזה, **והוא גם בוחר לו מקום שיכול לבדוק, והוא מברך והם שומעים ובודקים**.

ח. ומה יהיה אם בעל הבית לא יכול לבדוק בכלל? לפעמים הוא חולה, או יש כאלה שלא יכולים ללכת לא אליכם, או כל סיבה אחרת מוצדקת. מה יעשה? זה ברור שלא יברך, זה נקרא ברכה לבטלה. הנה דוגמה פשוטה וידועה, **פה בישיבה נוהגים על פי הוראותיו של מרן ראש הישיבה** - שיחיה ויארץ ימים ויקבל פני משיח במהרה בימינו - **שהחתן מברך בעצמו ברכת האירוסין**. עד היום זה כך. אבל רובא דעלמא - רוב ככל העולם - נותנים לרב לברך. ובאמת למה? זו שאלה. הרי הרמב"ם אומר (פ"ג מהלכות אישות הכ"ג) שברכת האירוסין היא ברכת המצוות, ואם היא ברכת המצוות, לא יכול אחר לברך. רק מי שעושה את המצוה יברך, אחר לא יכול. ובאמת כתוב בתשובה להרמב"ם (עיין בקובץ על הרמב"ם שם) שאם נתן לאחר לברך, זה שביך עשה ברכה לבטלה, והחתן לא יצא ידי חובה, וצריך לחזור לברך. ככה לשון הרמב"ם. זאת אומרת, שלפי הרמב"ם אם אנחנו אומרים לרב, "בבקשה כבוד הרב, תברך". אנחנו אומרים לו: "בבקשה תברך ברכה לבטלה!". זה הכיבוד שנותנים לו... וגם מרן פוסק ככה (באבן העזר בסימן ל"ד ס"א), ועם כל זאת, רוב העולם לא נוהגים ככה.³ אז אני כתבתי בזמנו (ש"ת שמע שלמה ח"ז חאר"ח סי' ד') שרוב הגאונים ורוב הראשונים חולקים בזה על הרמב"ם. הר"ן, והמאירי, והריטב"א (בכתובות דף ז' ע"ב), ועוד ועוד אין סוף. הם אומרים **שהנוסח של ברכת האירוסין מראה בהדיא שזו לא ברכת המצוות, אלא ברכת השבח**. הם אומרים, אם זה ברכת המצוות, היה צריך לומר "אשר קדשנו במצוותיו, וציוונו על הקידושין", או "וציוונו לקדש את האשה". אבל כאן לא מזכירים לא לקדש ולא על הקידוש, מה אומרים? "אשר קידשנו במצוותיו, וציוונו על העריות", זה כללי, "ואסר לנו את הארוסות", "והתיר לנו", זה מראה שזה ברכת השבח. והיות שרוב הראשונים ככה, **כנראה שככה היה המנהג, אפשר לפני מרן, ואפשר אפילו לפני הרמב"ם. כי ברכת השבח לכולי עלמא כל אחד יכול לברך**.⁴ אבל רואים מכאן שגם אלה שאומרים שאחר יכול לברך, זה מפני שהם סוברים שזו ברכת השבח ולא ברכת המצוות. **אבל ברכת המצוות כולי עלמא מודים שאי אפשר לתת לאחר לברך. רק מי שעושה את המצוה יכול לברך**. אז אם בעל הבית לא יכול לבדוק ונותן לאחר, אם יש שם כמה אנשים, אז העיקרי שבהם או החשוב שבהם מברך. בעל הבית לא יכול לברך, אלא הוא עושה אותו שליח

3. כבר עמד על זה בספר נהר מצרים של הרב רבי אהרן בן שמעון ע"ה (בסדר חופת חתנים). הוא בא ממשפחה ממרוקו, מרבאט, הם באו למצרים לירושלים, ושם הם הקימו את הבית דין של המעריבים, "צוף דבש" - רבי דוד בן שמעון. רבי אהרן שאל באמת, איך זה יכול להיות? אפילו במצרים אתה דהרמב"ם, נוהגים לכבד אחרים. איך יכול להיות? אז הוא אמר פירוש, שלמדו מדין שליח שיכול לעשות שליח. אבל מחילה מהדר גאון, אגב שיטפיה לא דק, מפני ששם הוא ממנה שליח, והשליח עושה את המצוה. השליח לוקח טבעת או כסף ואומר לבחורה המועמדת: "הרי את מקודשת בטבעת זו לפלוני אלמוני". הוא לא נמצא פה בכלל. היות שהוא מבצע את זה, החתן לא יכול לברך, כי הוא לא עושה את הביצוע שם. זה דין אחר, ובזה גם הרמב"ם מודה, הוא כותב את זה, וגם מרן כותב את זה. זה נכון. אז הדרא קושיא לדוכתא - למה היום נוהגים רובא דעלמא לא כהרמב"ם?

4. בנו של הרמב"ם - רבי אברהם הנגיד - יש לו תשובה שאומר שבע ברכות שזה ברכת השבח, אדרבא, גדול הקהל יברך, לא החתן. כי על ידי שהגדול מברך, השבח יותר גדול לקודש ברין הוא ושכינתיה. אז אם רוב הראשונים ככה כתבו בברכה זו, כנראה נהגו כך מפני זה, ואולי אפילו לפני הרמב"ם. על כל פנים, **כאן בישיבה נוהגים שהחתן מברך, וגם יש קצת תימנים שמפקידים על דעת הרמב"ם שככה הם נוהגים**.

כמו שליח לקידושין.⁵ צריך לשים לב שאם אדם לא יכול לברך, צריך לתת לאחר שיברך.⁶ אגב, תמיד צריך להקפיד לומר "קדשנו במצוותיו", פסיק. ואחר כך, "וציוונו". למה "אשר קדשנו במצוותיו"? כתוב: "אני ה' מקדשכם" (ויקרא כ"ח). **במה מקדש? במצוות**. יש לנו רמ"ח אברים, ויש רמ"ח מצוות עשה. יש לנו שס"ה גידים, ויש שס"ה מצוות לא תעשה. **על כל אבר יש מצוות עשה, ועל כל גיד יש מצוות לא תעשה. וכשאדם מקיים את המצוות הוא מתקדש**. ה' שנותן הקדושה - "אשר קדשנו במצוותיו" - זה עניין אחד. ואחר כך וציוונו על זה, אז צריך שיהיה ברור שאדם יבין את הדבר. **אז אם זה ברכת השבח, כל אחד יכול לברך. ואם זה ברכת המצוות, רק מי שמקיים את המצווה יכול לברך**. ט. עכשיו אני אומר שתי הערות קטנות לשים לב עליהן. כבר שנים, מאז כשהייתי ברמת אלחנן אמרתי אותם בבית כנסת של האדמו"ר מזוטשקא, הוא ביקש ממני פעם לומר כמה מלים בערב פסח. ואמרתי להם בעניין ההכשרה, **אנחנו מכשירים גם את השיש. יש כאלה שעושים נייר כסף, ותבוא עליהם ברכה, אבל בלי להכשיר, זה לא מספיק. צריך גם להכשיר**. אנחנו מכשירים, אבל לא עושים נייר כסף, אני לא עושה שום נייר כסף. מכשירים כמו ההלכה. איך בולע השיש? על ידי עירוי שנשפך עליו ולא יותר, "כבולעו כך פולטו", אז אנחנו רוחצים אותו טוב, ואחר כך מגיעים אותו במים רותחים שמערים מכלי ראשון. אבל ראיתי הרבה טועים. אם יש בשיש שתי מטר או שלוש מטר למשל, הוא לוקח כלי גדול עם מים רותחים כמו שצריך, "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" (יחזקאל ל"ו כ"ה). הוא זורק את המים, והמים נשפכים על פני כל השיש. אבל ידוע שכלי שני לא מבליע ולא מפליט. **ואחרי ששפכתי עכשיו במקום אחד, ומשם הוא הולך, זה כבר מכלי שני**. אז מה עושים? אתה לא יכול להכשיר ככה. צריך שיהיה מכלי ראשון דוקא. כמו שבולע מכלי ראשון - וזה מצוי - צריך גם להכשיר מכלי ראשון. אז מה עושים? מה שאני חשבתי תמיד, וככה אני עושה, לוקחים מיחם של שבת, יש לו ברז, מרתחים אותו. מביאים אותו לשיש, פותחים את הברז והולך ובא, הולך ילך ולא בכה... וככה הוא נותן מים ישר מכלי ראשון. **נכון שאי אפשר לצמצם, אבל היות שהמים עוד יורדים מכלי ראשון, הם מצטרפים**. וכן השולחן שצריך הכשרה, כמו שולחן המטבח, שהרבה פעמים משתמשים בו בלי מפה, צריך גם כן ללכת ולבוא עם מים רותחים, לא רק לשפוך וללכת. **והערה שניה**, לפני שיערה על השיש רותחים מכלי ראשון, יש שרוחצים אותו, לפעמים המים שרחצו אתם עוד נמצאים והוא שופך, אבל "תתאה גבר" - המים הקרים שהיו קודם על השיש, מצננים את המים הרוחחים, ואז זה לא עושה פעולה. אמנם יש דיון בערוך השולחן (י"ד סי' צ"א) כמה זה תתאה גבר, אם יש כמות שווה ואם יש הרבה פחות, אבל למה ניכנס לכל הפלפולים האלה? יש מה לדון בהלכה, אבל למעשה לא צריך להגיע לזה. יש מגב גומי קטן, ומעבירים את כל המים. אם הוא יכול להעביר סמרטוט, זה טוב, אם לא, לפחות יעביר את המים שהם בולטים בעין. ואחר כך יעשה עם המיחם הלון וחזור על פני כל

5. יש הלכה ברמב"ם שאחד שהוא שוחט והוא אילם. לא יכול לדבר לא אליכם, הוא היה שוחט מומחה, ו"אישתקיל מילוליה" (חגיגה דף ב' ע"ב) - נתאלם, נשתתק הדיבור שלו, הוא לא יכול לברך. אז הוא לא יכול לשחוט. למדנו במשנה בתחילת תרומות (פ"א משנה ו') שהערים לא יכול לתרום. למה? הרי הברכות לא מעכבות. אם אדם קיים מצוה ולא בירך, יצא ידי חובה. אם לא נתן לא עיכב. כל הברכות מדרבנן חוץ מברכת המזון. רבנן תקנו לברך על המצוה, אם לא בירך, לא בירך. אבל לכתחילה אסור, לכן ערים לא יתרום. למרות שאם תרם, תרומתו תרומה, אבל לכתחילה אסור. אז ממילא האילם הזה לא יכול לברך. אז איך ישחט? אסור לו לשחוט. ומה כותבים הרמב"ם (פ"ד מהלכות שחיטה ה"ד ובמגיד משנה (להר"י כלץ) שם) והשלחן ערוך (סי' א' ס"ז)? אחר יברך והוא ישחט. יש שטענו בזה, חשבו שאחר יברך הכוונה שבא סתם אדם, אומר לו: אתה שוחט לא יכול לברך? אני בברך במקומך. זה לא יכול להיות, זו ברכה לבטלה. כי זה ודאי ברכת המצוות. אלא מה שאמר אחר יברך, הכוונה שגם הוא שוחט. זה שוחט וזה שוחט. האילם לא יכול לברך, אבל היות ועל ידו יש אחד שיכול לברך, והוא גם עכשיו שוחט, אז מברכתו הוא יכול לצאת. אפילו תפלין, שזה מצוה שבגופו, שבלכל אף אפשר למנות שליח. אדם לא יכול להגיד לשליח: תניח תפלין במקומי, זה אסור לכולי עלמא, אבל אם שנים מניחים תפלין, ואחד מברך ומוציא חבירו, הוא יצא. אז גם פה הוא יכול לברך, אין בזה בעיה. מפני שהוא מברך על המצוה שלו, אז הברכה היא נכונה, הוא יצא וחבירו יצא, ואז האילם הזה שהוא יודע לשחוט טוב, שוחט, אין בזה עיכוב. 6. גם בחנוכה, הבן איש חי אומר (ש"א פרשת וישב הלכות חנוכה ה"ו) שאם הוא לא יכול, שהוא יברך ויתן לאחר, הרי אי אפשר להביא לו את החנוכה, כי הדלקה עושה מצווה, אבל להלכה לא כך, אלא ההלכה היא שזה ברכת המצוות, וברכת המצוות מברך מי שעושה את המצווה. **אם הוא לא יכול להדליק והוא נותן לאחר להדליק במקום, אותו האדם שנעשה שליח להדליק, הוא יברך**. ה"ט"ז אומר (י"ד סי' א' ס"ק י"ז) שבשחיטת אחר יכול לברך, אבל לא בגלל שהוא חולק על העיקרון שאמרנו שברכת המצוות לא יכול להוציא, אלא יש לט"ז דעה מיוחדת מאד. הוא אומר שברכת "על השחיטה" היא ברכת השבח. אבל כל אלה שבאו אחריו תמחו עליו תמיהות רבות, והש"ך בראשם. איך זה ברכת השבח? הרי אומרים "אשר קדשנו במצוותיו"?

השיש, וגם לכיור יעשה ככה, ואז הוא מכשיר אותם כהלכה, זה טוב מאד. ואז לא צריך נייר כסף. אם רוצה לעשות נייר זכוכית או נייר זהב או לא יודע מה רוצים לעשות שם... שיעשה מה שרוצה ותבוא עליו ברכה. זה לא מפריע. מי שרוצה להחמיר שיחמיר.

י. אגב, האמרה המפורסמת בשם האר"י ז"ל, וכל הפוסקים הביאו אותה, שמי שנוהר בחמץ כל שהוא בכל ימי הפסח, מובטח לו שלא יחטא כל השנה. הלשון הזאת היא לשון קשה, "מובטח לו שלא יחטא"? לחטוא זה בחירה בידי אדם, ה' נתן בחירה, אם אדם רוצה לחטוא, אף אחד לא ימנע אותו. הרוצה יכול לחטוא. כמו שאומר הרמב"ם (פ"ה מהלכות תשובה ה"ב) שאדם יכול להיות צדיק כמו משה רבנו, ויכול להיות רשע כמו ירבעם בן נבט. הבחירה בידו, הוא יכול לבחור מה שהוא רוצה. אם כן, מה זה מובטח? באמת אריתי במשנת חסידים של **רבי עמנואל חי ריקי ע"ה** שהוא כתב נוסח מדויק⁷, לשון יותר ברורה, הוא אמר **שמי שנוהר מחמץ כל ימי הפסח, ומחמיר בחומרות שהחמירו הפוסקים** - כאילו ידע מה שיקרה בזמננו, שיש חומרות שלא של הפוסקים... חומרות של הסוחרים, חומרות של פוליטיקאים, הרבה חומרות יש בדורות שלנו, אבל הוא אמר מי שמחמיר בחומרות שהחמירו הפוסקים - **מובטח לו שלא יבוא חטא לידו כל השנה**. לא אמר מובטח לו שלא יחטא, אלא שלא יבוא חטא לידו. ה' נותן לו סייעתא דשמיא שהוא יכול להיות בטוח, כמובן זה כשהוא לא רוצה לחטוא, אבל לפעמים חס ושלום, יש טעות ומכשול כזה, והקב"ה מבטיח שעל ידי שהוא החמיר, הוא ישמור עליו שלא יבוא חטא לידו. ובאמת מאיפה לקח את זה האר"י ז"ל? חשבתי שזה על פי הזהרה הקדושה. בזוהר כתוב שרבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי, שאל את אביו: אבא, החמץ הזה הוא עיקר מאכלנו כל השנה, נכון שכתוב "כי לא על הלחם לבדו" (דברים ח, ג), לא על הלחם לבדו, אבל הוא העיקר, רק לא לבדו. הוא עיקר מזוננו, אנחנו מנשקים אותו - "נשקו בר" (תהלים ב, יב), ואוכלים אותו בכבוד ובאהבה. למה בפסח יש בו כרת, וצריך לשרוף אותו ולזרוק אותו? אז אביו הסביר לו, כתוב שם מה שאמר לו. אנחנו לא יכולים להבין את הכל. זה דברים עמוקים מאד. אבל מהשאלה השניה של רבי אלעזר אפשר להבין שהוא הבין את התשובה כל כך טוב. כי אחר כך הוא שאל אותו: אבא, מאחר שאמרת לי את כל זה, אז למה אוכלים לחם כל השנה? צריך לפרוש ממנו כל השנה... אחרי שהבין מה זה חמץ במובן הפנימי של הדברים, הוא אומר אז למה אוכלים כל השנה? אמר לו אביו: כתוב בפסוק שבעת ימים, מי שנוהר בשבעת הימים לא לאכול חמץ, הוא מקבל שפע טוב על כל השנה. לא יפחד מזה. וכנראה זה המקור שהאר"י ז"ל למד ששבעת הימים האלה משפיעים על כל השנה כולה בקדושה, וזהירות בימים האלה מביאה זהירות לכל השנה, וככה הוא יכול להזהר ולהישמר כל השנה כולה.

יא. יש כאלה שרוצים לאכול בערב פסח **מצה עשירה**, ויש שלא אוכלים. מרן אומר (סי' תס"ב ס"א) שאפשר לאכול, ככה דעת רוב הראשונים חוץ מדעת רש"י (עין בב"י סי' תס"ב). הרמ"א (שם ס"ד) פוסק לאשכנזים שלא יאכלו מצה עשירה. והנודע ביהודה אומר (מהד"ק סי' כ"א) שאפילו רש"י לא כתב שזה אסור [מדאורייתא], רק אמר שאסור מדרבנן, [ולכן מותר לאכול מצה עשירה בערב פסח]. הבאתי את דבריו באחת התשובות (עין בשו"ת שמע שלמה ח"ד חאו"ח סי' י"ג). אבל באמת מרן מותיר גם מצה עשירה. אלא מה, פעם אדם היה עושה מצה עשירה בביתו שלו. פעם לפני הרבה שנים, אני עשיתי בבית, אם אדם לומד את ההלכות טוב ויזהר, הוא יכול לעשות, אפשר גם בביצים לבד. אבל עם מפעלים זו בעיה. כל דבר של סייטנות, זה לא פשוט. **אני מזהיר הרבה את**

7. הוא היה לפני הרש"ש. והוא היה צמוד לדברי האר"י. גם הסיפור שהוא הכין, הוא בנוי בדיוק בדיוק על דברי האר"י. אגב, הרב **רבי ישראל אבוחצירא ע"ה**, קדוש ה' הבבא סאלי, ואבותיו עד **רבי יעקב**, הם לא התפללו על פי הרש"ש, אלא התפללו על פי משנת חסידים. הרש"ש זה בא בפירוט ואריכות יותר, אבל משנת חסידים זה בדיוק דברי האר"י בתמצית. אז הם היו מתפללים בזה. בנו הראה לי כתב יד של בבא סאלי של הסיפור שהוא כתב, ונתן לי צילום מזה, בדקתי את זה עם משנת חסידים, ואין פרץ ואין יוצאת" (תהלים קמ"ד, י"ד), לא שיה שום דבר, הכל כמו משנת חסידים. הוא היה לו שם גדול מאד, גם בנגלה וגם בנסתר. הוא היה מחממי איטליה. ובאותן תקופות היו באיטליה גדולי עולם.

האנשים שלא ילכו למלונות בפסח. לצערי הרב, אולי זו ההזדמנות לומר, יש הרבה שהולכים למרוקו, אלפים ורבבות. אני בטוח, אני לא רוצה חס ושלום, אין שמה כשרות, ולא רק בחמץ, אלא אפילו בבשר, מי יודע מה מאכלים. הם בטוחים, שזה כמו שפעם היה במרוקו. אבל אז היו שם מאות אלפים, למעלה מחצי מיליון יהודים, היו חכמים גדולים וצדיקים וכולם נזהרו. היום בקושי, יש פחות מאלף יהודים. וגם אם יהיו כולם זהירים - ולא כולם זהירים - כמה יכולים לספק כשרות לרבבות? מלונות של גוים, של ערבים, אוכלים בהם גמלים וסוסים כל השנה, פתאום עכשיו יכולים? זה בלתי אפשרי, מי שמבין קצת - לא הרבה - מבין שזה לא יכול להיות כשר לפסח ולא להיות כשר לכל השנה. פעם כתבתי על זה מכתב, הגיע למלך של מרוקו, עשו מזה רעש, פנו אלי מהבית דין שם ורציתי להדריך אותם, רציתי לעזור להם, אבל הם לא המשיכו לצערי. ואחרים הולכים ליוון, ואחרים הולכים לכל מיני מקומות, הללוואי שיהיה האדם בביתו.

יב. גם פה במלונות של ארץ ישראל, שזה כשר כל השנה, גם כן אני לא ממליץ. בירושלים יש דרגה אחרת של כשרות מכל ערי הארץ ומכל העולם. ולא ממני זה התחיל, זה התחיל מלפני, אני ברוך ה' חיזקתי את זה עוד יותר, והידרנו יותר, והרבה דברים שהיו רפויים חיזקנו אותם, ובאמת עדיין יש עבודה. אם מישהו ילך ויראה איך מכשירים מלונות בירושלים, זה לא יאומן כי יסופר. אני לא מאמין שיש עוד מקום שמשקיעים כוחות וממון כמו המקום הזה. **ואפילו הכי, אני אומר שהבית יותר טוב**. ומדוע? כי דבר שהוא המוני, כמה שתיזהר, אדם מוגבל בכח הזהירות שלו. אם למשל מביאים שם חצי טון או טון של תבלינים, פה בבית אדם קונה קילו או חצי קילו, אז ההבדל לעמוד על זה ולבדוק, זה שונה לגמרי, אדם שולט בזה. **אדם הולך למקומות האלה בשביל להקל מעליו את הטורח של פסח, ומפסיד את כל הפסח**. שיעשה פחות דברים, שיקנה פחות דברים, וישעם בעיניו בזה בכבוד בהדרגה, להיות בני חורין אמיתיים, ויזהר בכל דבר בכל ההידור. חמץ בפסח במשהו, זה דבר קל בעינינו! התורה החמירה בו בכרת. וחז"ל הוסיפו ואמרו שאינו בטל אפילו באלף ואפילו באלפיים. ועוד אמרו שחמץ שעבר עליו הפסח אסור אותו באכילה וגם בהנאה אפילו אחר הפסח, זה מדרבנן. כל כך החמירו. ואבות אבותינו החמירו עוד, הוסיפו עוד חומרות, כל קהילה הוסיפה משהו, אף אחד לא היקל, לא ראיתי שהקילו בפסח. **כל אחד מוסיף והולך. אז אנחנו נבוא ונלך למקומות בשביל להקל? חבל, ומפסידים בזה גם שיוצאים מארץ ישראל בשביל לעשות פסח**. הכי טוב להיות בירושלים או בבני ברק או בכל ארץ ישראל, היא כולה ארץ הקודש, להרחיק לרעות בשדות זרים. למה לנו הדברים האלה? צריך להיזהר מזה.

יג. וגם במצה העשירה הזאת שהתחלתי לומר, הייתה לי עבודה קשה מאד. בהתחלה לא ידעתי שבמפעלים של המצות עושים את זה. יש שני מפעלים של מצות שהם הכי גדולים בארץ ובעולם, הם בירושלים, ויש שם גם הכשר של בד"ץ העדה החרדית, והם עובדים יפה מאד, אבל היו הרבה תקנות שאני הוספתי. בהתחלה אמרו לי: איך זה? אבל העדה החרדית לא אמרו לנו? אמרתי להם: תגידו להם מה שאני אמרת, ואם הם יגידו אחרת, אני אדבר אתם. ברוך ה', הם קיבלו הרבה מהדברים שאמרתי, ואימצו אותם גם לעצמם. **דברים שהם אמיתיים למה לא ישמעו?** (לא אפרט לכם פה). אחרי שלוש שנים בערך, פתאום גיליתי שהם עושים מצה עשירה, והם עושים אותה כמו מצה רגילה. אי אפשר להבחין, אותו גודל, אותה צורה, אותו מראה. רק שבמקום מים, הם היו עושים מיץ תפוחים. נחרדתי מאד. אמרתי להם, דבר ראשון, אנשים יכשלו, יאכלו את זה בליל הסדר, ולהלכה אסור [לאכול מצה עשירה בליל פסח (סי' תס"ב ס"א)]. אמרו לי: לא, כתוב פה "מצה עשירה" בגדול. אמרתי: אנשים רואים, יש מצה רגילה, יש מצה שמורה, יש מצת חבורה. ויש מצה עשירה... וזה עלית על כולנה, אלו מצות של אלה שיש להם כסף להשקיע בכשרות, הם יאכלו את זה, ויבחרו את זה יותר מכל השמורות. זה דברים בטלים. **ודבר שני**, שאלתי במה עושים את זה. אמרו לי: מיץ תפוחים. תאמינו לי שביום אחד הפסדתי למעלה משלוש שעות. ראיתי מי נותן את ההכשר על

מיץ תפוחים. התקשרתי לאותו חכם, ובכבוד גדול אמרתי לו: איך עושים את זה? אמר לי: הכל בסדר. כשהתחלתי לחקור אותו, אני יודע ענייני כשרות, התחלתי לשאול שאלות, אמר לי: תראה, את כל זה אני לא יודע, אני אתן לך מספר של פלוני שהוא אחראי על הכשרות. עוד פעם אני מחפש, זה הרבה זמן, ישבתי ובעלי המפעל על ידי, והם רואים כמה אני משקיע, בסוף תפסתי אותו. וגם הוא, כשהגענו לשאלות, אמר לי: אני לא יודע, אני אתן לך את המספר של המשגיח. טוב, שוב אני מחפש את המשגיח. כשהגענו לשאלות, גם הוא לא ידע. אמר לי: אני אתן לך את המספר של המנהל של היצור... זה קיבוץ של השומר הצעיר, והמנהל הוא מראשי הקיבוץ, הוא לא חשוד על שום מצוה שיקיים אותה, והוא יגיד לי אם אין שם מים... אם יש שם אפילו קצת מים, אז המי פירות מחמיצים יותר מהר. כשהגענו אליו, שאלתי אותו בצורה עקיפה, אמרתי לו: ודאי אתם מקפידים על היגיינה ועל בריאות! אמר לי: ודאי ודאי. שאלתי אותו: אז אתם לא רוחצים את הכלים? אמר לי: ודאי. **ואחרי הרחיצה, מיד מכניסים את התפוחים.** שאלתי אותו: ואת התפוחים אתם לא שוטפים? אמר לי: ודאי. בקיצור, יש שם מלא מים, גם במכונה וגם בתפוחים. היה לי כאב עצום והפסקנו מיד, אמרתי להם לעשות רק יין. ובלאו הכי יש מנהג שהחיד"א אומר (ברכ"י סי' תס"ב אות ז') לעשות מצה עשירה רק מיין, הפסקנו את זה, עברנו ליין. וגם אמרתי להם **לעשות את זה כמו מציית** שלא יטעו. היו ויכוחים על זה, ובסוף הסכמתי שיעשו את זה בגודל חצי מצה. (ידעתי מראש שלא יסכימו למציית, רק התחלתי בזה, "פתח בחבית וסיים בכד..." (ב"ק דף ז' ע"א) כדי שבסוף יהיה חצי מצה). לצערנו, עכשיו כשעזבתי את הרבנות, חכם אחד אמר להם: אתם יכולים לחזור לגדול רגיל... חכם גדול, מה אתה מפסיד אם עשינו את זה? האמת, יש הרבה היום שהתחילו לעשות דברים כאלה, עושים פיתות, עושים עוגיות, עושים הכל, אין דבר בעולם שלא עושים. בזמנו כשהייתי רב ראשי, השקעתי שעות - ואני לא הייתי אחראי על הכשרות - עם אסם ביקנעם. התחילו לעשות אטריות מקמח תפוחי אדמה, ועשו שקדי מרק. והשקדי מרק אותו דבר כמו כל השנה, אז המסעדות ייקחו את מה שהיה להם וישימו גם את זה ביחד עם הכשר, מי יכול לדעת, אחרי שזה יוציא מהחבילה אין שום היכר. בטלנו את השקדי מרק, אמרתי להם שיעשו אותם מקמח תפוחי אדמה כמו טבעת מסוימת. בהתחלה צחקו, אבל אחרי הפסח באו להודות לי. אמרו לי: זה הלך הרבה יותר טוב... ואת האטריות בכלל אסרתי עליהם, והתווכחו ממש כל ההנהלה, אבל הסכימו בסוף, ביטלנו את זה. והיום בעוונות ירחם ה'.

יד. ומעניין שעל כולם אף אחד לא מדבר. על מה מדברים הרבה אנשים לאסור? על פפושדו. מרן הרב עובדיה ע"ה הקים את פפושדו, ואני דיברתי עם שני הרבנים שהיו ידא אריכתא של הרב, **רבי אליהו שרם ע"ה, והרב מאיה יבדל לחיים.** שאלתי אותם שאלות נוקבות. ולפני כשלוש (או ארבע או חמש) שנים, לא זוכר תאריך, הלכתי לשם כמה שעות מההתחלה ועד הסוף. ואני גם הייתי בכרמל כשהיו לוקחים משם, ובודק איך לוקחים. בדרך כלל כשאני הולך למקום לבדוק אותו, בכל מקום אני מוצא הערות, והרבה הערות... **שם לא הייתה לי אפילו הערה אחת,** באמת הם עושים עבודה טובה. מי שאוכל מצה שמורה, שם זה לא קמח של שמורה, אז הוא לא יכול לאכול את זה בפסח. אבל מלבד הבעיה הזאת של שמורה, אין בזה שום חיסרון. זה עשוי על הצד הטוב יותר, וגם זה עשוי בצורה מאוד שונה מכל העוגיות, יש להן צורה יחודית, ככה שזה לא מכשיל אף אחד. ודאי שאפשר לאכול, מי שאוכל מצה רגילה, ודאי, יאכלו וישבעו ואין שום בעיה. יש דברים שאני לא רוצה לפרט, היו לי ויכוחים עם אחד הרבנים הראשיים בצורה גלויה, ואני אין לי בזה שום מגע. רק אני אומר לכם, זה הדבר היחידי שאפשר לאכול. **ועל כל השאר שיש עליהם פקפוקים עצומים ממש, עליהם אף אחד לא מדבר,** כולם מותרים לכם, כולם כשרים לכם, רק על זה מדברים, זה חבל, זו טעות, כדאי להימנע מכולם. אם אדם יש לו או לילדים צורך, שיקח פפושדו, זה היחידי שאפשר להמליץ עליו. בשאר יש בהם בעיות רבות, לא מעט.

טו. היום עושים גם ופל של פסח מקמח, בזמנו, כשהייתי רב ראשי רציתי להתנגד לכל הפיתות והלאפות, ורציתי לאסור את זה. אבל אמרו לי הרבה שיש אנשים שאם לא יהיו להם של כשר, עלולים לאכול חמץ. אז באמת באיתי לבית הספק, והלכתי **למרן הרב עובדיה ע"ה,** ושטחתי את הספקות שלי לפניו. אמרתי לו שהנטייה שלי היא לאסור את כולם, ולהוציא את זה, כי זה ילך ויתפתח. ומצד שני, אמרתי לו שיש רבנים חשובים שאמרו לי, שעלול להיות מכשול. הוא שקל את זה במשקל הזהב, והיינו דנים בזה הרבה. בסוף אמר לי: תעשו. אמרתי לו: יש לי רק אפשרות אם נעשה שינויים, אמר לי:

טוב מאד, תעשה שינויים. אז הקדתי על הרבה שינויים, גם בצורה, לא רק באריזה, כי כשמוציאים את האריזה רואים את זה רגיל, אז עשינו הרבה שינויים. היום צריך להיזהר בדברים האלה. בכלל, מאוכל מוכן בפסח צריך להיזהר, כבר אמרתי כמה פעמים (אולי גם כאן) שכתוב באריזה מקומן של זבחים: "שלמים קדשים קלים... נאכלים לשני ימים ולילה אחד". "התודה ואיל נזיר... נאכלים ליום ולילה". בכולם אמר "נאכלים". כשהגיע לפסח, הוא אומר ארבע פעמים "הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנויין, ואינו נאכל אלא צלי". האותיות שאחרי לא נאכל זה **לחמץ** - לילה, חצות, מנויין, וצלי. זה לא חמץ. הפסח אינו נאכל. כמה שפחות להכניס דברים לפה, בפרט דברים מוכנים, אי אפשר לסמוך. אדם יעשה בביתו, ואם לא יהיה לו דבר שיכול להכין, או שזה הרבה טירחא, אז לא יאכל אותו, מה קרה? זה רק שבוע.

טז. כמו בכמון. אסרנו אז את הכמון, ומרן הסכים (עיין בשו"ת שמע שלמה ח"ה חא"ח סי' ד'). ואני שומע עד היום שיש כאלה רוצים להיתר. ראיתי את דבריהם, ובמחילה, אפשר להשיב על כל זה תשובות ניצחות. פעם הראה לי מרן ראש הישיבה שיחיה שהביאו לו שיבולת שועל, וזה לא דומה לכמון, אבל זה לא שיבולת שועל. יש היום כוסמת וכוסמין, הרבה סוגים יש בזה. הביאו לו משהו, והחליטו שזה שיבולת שועל, זה לא שיבולת שועל. מה שהראו לרב, זה באמת שונה מאד מהכמון. אבל שיבולת שועל אמתית היא דומה לגמרי לכמון, בגודל ובצבע, צריך ללמוד כדי להבחין. וגם מי שלמד להבחין, צריך לעיין בכל גרגיר. אי אפשר. אז מה אם לא נאכל? יש אנשים שכל השנה לא אוכלים כמון, אבל בפסח אי אפשר... שבוע לא לאכול כמון! לפני עשרים שנה ויותר, היה לי שיעור עם הטריפוליטאים שיחיו, הם אוכלים חריימה, זה דגים מבושלים עם הרבה כמון, אמרו לי: מה נעשה בלי חריימה בפסח? שאלתי שף גדול - שלום קדוש, אחד המפורסמים בעולם, אמרתי לו: תגיד לי, מה אני יכול לעשות שיהיה טעם של כמון בלי כמון? אז הוא צחק, הוא מומחה גדול, ואמר לי שיעשו זנגוויל טחון, ויסחטו עליו לימון, ויקבל טעם של כמון. אמרתי להם את זה, וברור ה', "ותשקוט הארץ". אז קבלו, עכשיו יאכלו את החריימה בלי כמון, אבל עם טעם של כמון. אז תדעו שאפשר לעשות זנגוויל עם לימון, **ויאכלו ענווים וישבעו דגים...** הכול יהיה עובר בסדר. אבל מחפשים היתרים, כאילו אם לא יאכלו מה יקרה? הרי לחם לא אוכלים שבוע, ואף אחד לא מת. אז רק הכמון, או רק איזה בישול? צריך להיות קצת כמו שאומרים "התעוררי מעפר קומי", לא להיתפס לקטנות האלה. מה שיש מזה חשש לא נאכל, הפסח אינו נאכל. לא צריך להסס. **אנחנו במרוקו לא היינו משתמשים בסוכר.** אני זוכר בילדותי, היו מביאים לנו תה עם תמרים. היינו מברכים העץ על תמר, שמים בפה, ושותים כל פעם קצת תה. אבל היות והתבררו דברי החיד"א (מחבר סי' תס"ז ס"ק ה') שכבר בימיו אומר, אי אפשר שיהיה [חמץ בסוכר בערי אדום. ע"ש], אם אדם יכניס ידו שם [עם לחמו] יחזור בלי יד רחמנא ליצלו, וברור היום כשמש שאין בעיה, אז הקלנו בסוכר. **סוכר זה יסודי בהרבה דברים ולא אכלו, כל העולם לא אכלו סוכר וחיים, ועושים פסח ועושים סוכות וממשיכים לחיות... לא צריך להיבהל.** אם את זה אי אפשר - אז אי אפשר, מה קרה? אנחנו דור של מפונקים. רוצים הכל באשר לכל, ובלי מגבלות.

יח. ידוע ומפורסם שהרשב"א אומר בתשובה (ח"א סי' רל"ח) שצריך לשתות יין אפילו מי שהוא מזיק לו. **כמובן שאם אדם חולה ולא יכול לשתות יין רגיל, אז יש יין קל, ויש מיץ ענבים, אבל לכתחילה צריך שיהיה יין אמתי** שראוי לנסך על המזבח. אני חושב שמי שיקפיד על ארבעה דברים, הוא עושה את הלכתחילה, וכמובן למי שבריא. א', **שיהיה יין, לא מיץ ענבים,** יין זה שעבר תסיסה, כי מיץ ענבים לא יכולים לנסך. ב', **שיהיה אדום,** כי לפי הרמב"ן (ב"ב דף צ"ז ע"ב) היין הלבן לא טוב לקידוש. ג', **שלא יהיה בו סוכר,** "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו" (ויקרא ב' י"א), ואומר הרדב"ז בתשובה (ח"א סי' תקכ"ז) שדבש זה כל דבר. הרי מה זה הדבש שכתוב בתורה? זה תמרים, לא דבש דבורים. אבל הוא אומר, כתוב **"כל דבש"** - כל דבר מתוק. גם דבש דבורים, גם דבש תאנים, גם דבש שעושים מפירות אחרים, והוא אומר גם דבש של קני סוכר, גם סלק. כולם פסולים למזבח. "לא תקטירו ממנו אשה לה"⁸. ד',

8. אגב, אמרתי וכתבתי בחומש ויקרא (בספר ברכת אליהו מאמר ב"ב). מצד אחד, "כל שאור וכל דבש לא תקטירו", ומאידך "על כל קרבן תקריב מלח" (ויקרא ב' י"א). צריך לשים מלח למלוח. למה המלח על כל קרבן, והסוכר בכלל לא? אני חושב שהסוכר הוא מושך גדולים וקטנים מהמתקנות, וזה התאוות, התורה אסרה את הדבר הזה. צריך להיות עם מגבלות, לא לתת לזה להימשך. אבל מלח, אם אדם אוכל בלי מלח אי אפשר - "היאכל תפל מבלי מלח" (איוב ו' ו'). ואם ישים הרבה מלח, הוא בכלל לא יכול לאכול. אז המלח הוא תמיד דורש

אלעאי (ב"ק דף ק"ג ע"ב). ורבנו האר"י (פרי עץ חיים פ"א) שבסדר נכנסים כל המוחין, גדולות וקטנות בפעם אחת, אבל גם יוצאים בפעם אחת. "כבולעו כר פולטו", הם בורחים. מאיפה הם נכנסים ומתי? בשתיית הכוסות ובאכילת הכזיתות. מוחין דאמא, מוחין דאבא, הוא מסביר שם באורך עצום, כמה הוא מאריך בזה. אבל אחר כך הם בורחים. אז מה אנחנו עושים? לוקחים את אותם מוחין שהיו לנו בליל פסח, אוספים אותם בחבילה אחת, מחלקים אותם ל-50 חלקים, ומתחילים את העומר ממחרת השבת, מהיום השני, וכל יום לוקחים מנה אחת חלקי 50 מאותם מוחין שהיו כולם בליל פסח. אחד חלקי 50 כל יום. ומתי הם נשלמים? ביום שבעות. כשאומרים במוסף "כתר יתנו לך", אז חוזר גם הכתר. אנחנו לא מרגישים. אנחנו מרגישים את היין, מרגישים את המצות, אולי קצת את המרור, אבל את המוחין אני לא חושב שיש משהו שיכול להעניז פנים ולומר שהוא מרגיש... אבל רבי יהודה ברי אלעאי הרגיש. והיה כואב לו שאחרי הסדר כל זה ילך. אז הוא היה קושר את ראשו, היה נקשר, "וקשרתם לאות על ידך" (דברים ו' ח). "קשרם על גרגרותיך כתבם על לוח לבך" (משלי ג' ג). הוא היה קושר אותם, לא מסיח דעתו מהם עד עצרת, כי אז כבר כולם חוזרים ונשלמים באופן מסודר כפי שאמרנו. אבל עד אז לא היה מסיח דעתו, לכן הוא היה קושר את ראשו. ונכון שאנחנו לא נגיע לזה, אבל נבין כמה הכנה צריך לזה. כמו שמכנים את הניקיון, ומכילים את הכל, ככה נכין את הפנימיות שלנו. יש לנו "נר" נשמת אדם חופש כל חדרי בטן" (משלי כ' כ"ז), וממנו למדו את הבדיקה בגמרא (פסחים דף ז' ע"ב). וככה נשתדל שנוכל לקבל, שלא תהיה ברכת החג תבוא ותלך ואנחנו נשארים "ריקם ריקם לגזירה שוה" (קידושין דף י"ז ע"א). אומרים בתפילה של החג "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך לחיים לשמחה ולשלום". תעזור לנו לשאת אותה, שלא תישאר שם, שניקח אותה אתנו, שתהיה לנו לזית חן לכל השנה. בניסן נגאלו ובניסן נגאל במהרה בימינו, בישועה וברחמים. ישועה לחיילים, ישועה לשבויים, שיחזרו, וישבו בנים לגבולם" (ירמיה ל"א ט"ז). שתהיה רפואה לכל הפצועים, וגם כמובן למרן ראש הישיבה, ולאחיו, רבי רחמים בני כמסאנה, ולרבי חיים יוסף דוד בן גאולה, ולדבורה רוחמה בת מזל ונסים בן רחמה, וכל החולים מעם ישראל, ונתבשר בשורות טובות אמן כן יהי רצון.

מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן יוסף דוד ושלמה, ואליהו הנביא ואלישע הנביא, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה, את אשר ישנו פה, ואת אלה ששומעים בכל אתר ואתר, בקול ברמה ובכל אתר ואתר, מלכא דעלמא יברך יתכון, ויזכה יתכון, ויגן עליכם באברת חסדיו, ויפרוש סוכת שלומו עליכם, ויבטל הגזרות הרעות מעל כל ישראל, ומעל כל חיילי ישראל ומעליכם ומעלינו, יגזור עלינו גזירות טובות, וירפא רפואה שלמה לכל תחלואיכם, ויתמיד בריאותכם, ויצליח פרנסתכם, תזכו לגדל בנים ובנותיכם לתורה ולמצוות, לחופה ולמעשים טובים. ה' אלקי אבותיכם, יוסף עליכם ככם אלף פעמים, ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (דברים א' י"א). יהי רצון שיהיה הפסח הזה סוף וקץ לכל צרותינו, תחילה וראש לפדיון נפשנו, ובא לציון גואל, ונאמר אמן.

וגם צריך שלא יהיה מבושל, כי המבושל לא מתנסך, יש תשובת הרמב"ם (סי' רס"ט) בשם הגאונים, שכשהיו שותים יין בבית של גוים, היו שמים סוכר או דבש בתוך היין ושותים עמו. למה? כי ככה היין לא מתנסך, ואם מתבשל הוא גם כן לא מתנסך. אז אם אפשר, עדיף שיהיה יין, אדום, לא מבושל, ולא מתוק? על כן עדיף לשתות מזה ארבע כוסות. וככה אדם יהדר כמה שיכול. **גם מצות עבודת יד.** לא כל עבודת יד הם טובים. יש עבודת יד שעבודת רגל טובה מהם... אני הייתי בכמה מקומות שראיתי שאי אפשר לאכול, אבל איפה שעושים טוב כמו שצריך, אדרבה ואדרבה, מעשה אבותינו בידינו, יותר טוב לקיים את המצוה בעבודת יד. זה הרבה יותר טוב, וברוך ה' לא חסר מקומות שמקפידים כהלכה, ותבוא עליהם ברכה. **ואז ככה אדם יעשה את כל הדברים בהידור, במקום לחפש כל מיני דרכים, יעשה בביתו בשליטה על כל הדברים.** יט. ולא לזרוק הכל על האשה... זה גם לא חכמה. אפילו שזה מבטל אותו מתורה, "ביטולה זהו קיומה" (מנחות דף צ"ט ע"ב), לעזור לה, למשל בחסה¹⁰. רק שצריך לנקות אותה טוב. **אפילו שכתוב על מה שאנחנו קונים שזה ממקומות שאין בהם תולעים, אל תסמכו עליהם. יש בהם אולי פחות, אבל לא שאין בהם.** כמה פעמים עניי ראו וידו תפסו קופסה של חסה (היום יש קופסאות שקופות של פלסטיק) והיו עליה שבע חותמות של הכשרים שהם בלי תולעים. שבע חותמות! ויש שם צפרדע שקופץ באמצע... עולה ויורד. ובאחר מצאתי תולעים גדולים כמו של המשי, הגדולים, לא הקטנים, ושלחנו להם את זה, אמרו: כתוב שם שצריך לרחוץ, תודה רבה... רק חמור לא הכניסו, כי אין מספיק מקום... אז אי אפשר לסמוך. **אלא בדרך כלל הם יותר טובים מאחרים, אבל צריך לרחוץ את החסה, להשרות אותה שתיים שלוש דקות עם אמה, ואחר כך לקחת מברשת ולעבור על כל עלה ועלה מבית ומחוץ, ואחרי זה לשתוף במים חזק ולהוציא לשמש. אי אפשר לתת כל זה לאשה, אנחנו בעצמנו נעשה את זה, אני הייתי עושה את זה בעצמי, אבל עכשיו הראייה קצת ירדה, אני מפחד שזה לא בדיק, אני נותן לילדים הצעירים, שהראייה שלהם ברוך ה' יותר חדה, כדי שלא לאכול איסור, אבל מצד שני לא לוותר על המצוה. לעשות את המצוה כהידור, אז יש עבודה? יש עבודה! מה לעשות? כי לכן נוצרנו, "אדם לעמל יולד" (איוב ה' ז). העמל הזה מוריד מאתנו עמלים אחרים. כ. נסיים באיזה דבר שהוא עתיק אצלי מהרבה שנים. פעם עוד לפני שהייתי דיין, הלכתי לשכונת התקווה בתל אביב לומר שיעור (בקשו מאיזה בית כנסת), והייתי אומר להם הלכות של הכשרה והלכות של הסדר, מה זה כזית וכו', באמצע הדברים, נכנס מרן הרב עובדיה ע"ה. אז הוא היה רב ראשי, אני נבהלתי כמובן ומיד קמתי, אז הוא תפס לי את היד ואמר לי: לא, אני רוצה לנח, תמשיך. אבל האמת, פחדתי לדבר בהלכה. שמא יהיה בגדר מורה הוראה חס ושלום. אז אמרתי, ברשות הרב, אני אומר רק איזה דבר, וראיתי שהוא שמח בזה. **רבי יהודה ברי אלעאי כשהיה שותה ארבע כוסות, היה קושר את ראשו מפסח עד עצרת**¹¹ (נדרים דף מ"ט ע"ב). ולכאורה איך עד עצרת? אפילו היין הכי חזק הוא לא ככה, ראינו שיכורים, "אם יום או יומים יוקם" (ע"פ שמות כ"א, כ"א), לא יעמוד יותר מיומיים-שלושה, איך עד עצרת? ולא עוד, אלא משמע מהגמרא שככה היה עושה תמיד. הרי אדם שעושה יין בביתו, פעם יוצא יותר חזק ופעם פחות, איך היין שלו תמיד יש לו לוח שנה... והיה נשאר שם עד עצרת? אז אמרתי שהכוונה היא, הרי סתם חסיד שבש"ס זה רבי יהודה ברי**

מעצמו התבוננו, אז את זה אפשר לשים, כי לא נמשכים אחריו יותר מדאי.

9. יש הרבה חושבים שהיין המתוק הוא טוב, אבל זו טעות. האדום גם משכר בכ"ף, וגם משקר בקו"ף... הוא מטעה את האדם שהוא זורם, אבל היבש הוא הטוב גם בבריאות וגם באכילה.
10. המורו האמיתי זה חסה, כל שאר הדברים הם משניים, אפילו הדברים המותרים. באשכנז היו אוכלים חריין. החריין הזה חושבים שהוא חריף, הוא לא חריף, אלא הוא חונק. מי שיאכל חריין לבד, מרגיש חנק. היה לנו שכן ברמת אלחנן ע"ה, אכל כזית חריין, ולא קם עוד, הלך לעולמו באותו לילה! והחכם צבי (סי' קי"ט) אומר את זה, רובא דעלמא לא אוכלים כזית כי זה מסוכן, ואלה שאוכלים כזית, מסתכנים. אלא לא היה להם חסה באירופה, היא לא הייתה גודלת בזמן כזה. ואז לא היו מטוסים שלוקחים מארץ לארץ, אבל הוא אומר שהוא בדק בכל השפות. והחסה של היום זה החסה של ימי חז"ל, אותה חסה.
11. מה זה קושר את ראשו? אתם לא מכירים את זה. אתם צעירים ברוך ה', היום כשאדם כואב לו הראש, הוא לוקח אופטלגין או משהו אחר, יש הרבה כדורים ברוך ה'. אבל אז, אני זוכר, כשהיה כואב הראש, היו קושרים את הראש. ואם הכאב לא עבר, היו מושכים עוד יותר חזק... ברוך ה' הראש לא מתפוצץ. אם הכאב בסוף עובר או לא עובר, אני לא יודע, אולי הכאב של הקשירה משיכה לו את הכאב של הראש... לא יודע.

בתייל תכלת, מצוות ציצית בשלמות!

מרן ראש הישיבה שליט"א:

...ביתן שהתכלת הזאת קרוב לודאי שזאת התכלת המקורית, ע"פ כל הבחינות והמחקרים שעשו, לכן כדאי אדם ללבוש תכלת". (ביתר שיעור)

עוד אין לך תכלת? המקשר צד חיים וקבל סטסול!

ק. הנכנס - ק. ארז וספרי

0799-1000-65

וזכרתם

ידע תדע

א. במשנה (פסחים דף קט"ז ע"א) יש ארבע קשיות שונות ממה שכתוב בהגדה [מה נשתנה]. יש שם קושיא שחסרה בהגדה, ויש קושיא בהגדה שחסרה במשנה. במשנה כתוב **"שפכל הלילות אנהנו אוכלים בשר צלי שלוק ומבשל, והלילה הזה כלו צלי"**. למה בעל ההגדה השמיט אותה? כי אחרי החרבן לא אוכלים צלי בליל פסח, ולעומת זה במשנה לא כתוב את השאלה של מקבין [שפכל הלילות אנהנו אוכלים בין יושבין ובין מקבין]. כי בזמן המשנה כל השנה אכלו מקבין, המשנה בברכות (דף מ"ב ע"ב) אומרת **"הסבו אחד מברך לכלם"**, תמיד הם היו מקבין, ממילא השאלה הזאת לא יכולה להיות [כי אין שוני בדרך זה בפסח מכל השנה], אבל בזמן בעל ההגדה הפסיקו כבר להסב, לכן הוא אמר שאוכלים כל הזמן **"בין יושבין ובין מקבין"**. ככה אומר הגר"א (בפרושו על ההגדה). [גליון 452 אות ג'].

ב. **"מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע, ורבי עקיבא, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי טרפון שהיו מקבין בבני ברק"**. יש קושיא על רבי אליעזר איך הוא היה בבני ברק? הרי במקום אחר במסכת סנהדרין (דף י"ד ע"ב) הוא אומר: משבח אני את העצלותי שאינו יוצאים מבתיהם ברגל, כל הזמן יושבים בבית שלהם, והוא היה גר בלד, אז איך כתוב שהוא היה בבני ברק? כנראה שהקושיא הזאת הניעה את אברהם בן הרמב"ם לפרש מה זה **"בני ברק"**? פירוש של משי שמקבירים; מקבירים בבריות של משי. מרן החיד"א (בספר שמחת הרגל) אומר, למה לפרש ככה? יש בני ברק שפונתו ביהושע (י"ט, מ"ה), פונתו בסנהדרין (דף ל"ב ע"ב) **"אחר רבי עקיבא לבני ברק"**. למה אתה מפרש ככה? אבל כנראה התשובה היא שהוא פרש ככה כדי לתרץ את הקושיא הזאת. רבי אליעזר היה בלד, הוא לא זו מהבית שלו, וכלם באו אליו. גם בג'רמא תרגמו **"בני ברק"** - **"במאכד חריר"**, **"מאכד"** זה מכירה - פירות, ו"חריר" זה משי. ככה תרגמו את זה. המעשה הזה לא מובא בשום מקום, לא בגמרא בכלל ולא ירושלמי ולא בתוספתא. תוספות הביאו אותו בעבודת ה' (דף מ"ה ע"א ד"ה אמר) מהגדה של פסח. מה הם רצו ללמד ממנו? שלפעמים הגמרא מקדימה את שם התלמיד לפני הרב. כי יש גמרא בכתובות (דף פ"ד ע"ב) שאומרת לפי תרוץ אחד שרבי טרפון היה רבו של רבי עקיבא, ולמרות זאת כתוב במעשה הזה רבי עקיבא ואחר כך רבי טרפון. ויממה שהתוספות למדו את זה מהגדה של פסח, משמע שלא היה להם מקור אחר [אלא ההגדה היא המקור]. [גליון 453 אות י"א].

"ואהבך וברכך והרבך"

מרן השלחן ערוך נדד הרבה, נולד בספרד ארבע שנים לפני הגירוש [גרשו ספרד] בשנת רמ"ח. (נמתי סימן: "ואהבך וברכך והרבך" (דברים ז', י"ג) - וברכך גימטריא רמ"ח). בגיל ארבע הלך בגירוש עד שמצא מקום בטורקיה - אדרינופול (יש מקום כזה...) ואחר כך גלו לו מהשמים שהוא צריך לעלות לארץ, והוא עלה. בגיל עשרים התחיל לחבר בחי"ל את חבורו "בית יוסף", ויכול להיות שבתחלה חבר על הרמב"ם **"פסח משנה"**, אבל הוא לא גמר [אז את] פסח משנה, אמר (בהקדמתו לבית יוסף), חשבתי לעשות את חבורי על הרמב"ם שהוא מפרסם בכל העולם, אבל הרמב"ם כותב דעה אחת, הוא לא מביא הרבה דעות, ואני חייב ספר שיכלל את כל הדעות הידועות, ואני אוסיף עליהם שו"ת תרומות הדשן ותשובה אשכנזית וכדומה, אז הוא עזב אותו והתחיל לכתב על הטור [שהוא אכן מביא את הדעות השונות]. בחבור הזה עסק עשרים שנה. עוד שנים עשרה שנה מהדורא בתרא. הוא נולד ברמ"ח, והתחיל בגיל עשרים בשנת רס"ח, תוסף על זה עשרים ועוד שנים עשרה שנה אשה מביעה לשנת ש', אחר כך פנה להתעסק בפסח משנה, [שלחן ערוך] קללי הגמרא, תשובות בית יוסף (שם ס"ב-ס"ה) יש ונאחים עם המפייס על אשה, שבגלה - נעלמו עקבותיו במים שאין להם סוף, וכו' על זו הדרך. והיה כאשר גמרו את החלק האחרון של פסח משנה ושלח אותו להדפסה בונצ'יה, אמרו לו מהשמים **"הגיע הזמן"** חפזו לה' עד שתגמור, עקשו הגיע הזמן. למעלה אמר מה עם פסח משנה האחרון? אמרו לו: אל תדאג, עוד כמה מאות שנים ידפיסו לה מהדורות פרנקל [מהדורת הרמב"ם שהוציא לאור הרב שבתי פרנקל זצ"ל] עם הגהות... כל הספרות, כל הפרושים, כל הגיוסאות וכל הנסחאות תמצא שם. תקבל אותו למעלה, אל תדאג... וכן היה, נפטר מרן ב"ג בניסן בשנת של"ה בן שמונים ושבוע. [גליון 303 אות ג'].

בית נאמן

התורה והפרט

וברכת פסח כשר ושמח לכל עם ישראל היקרים והאהובים
והפרט מפורש למתעסקים בקדשים
מפיצי העלון "בית נאמן" לרכזי ההפצה הארציים
ומאות השליחים הגבאים ורבני קהילות בערי ומושבי ישראל
ולרבנים הנאגים העורכים שליט"א
על עמידתכם לימינו בהתמסדות כבירה, למען התורה
יהי רצון שזכות החזקת והפצת התורה תעמוד
לכם ולזרעכם עד עולם

והברכה מלאה
הנהלת המוסדות